

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Staat van de verkeersveiligheid 2023	TELEFOONNUMMER	+31621124663
DATUM	25-04-2023	E-MAILADRES	anco.verstraaten@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1361683490-5955	DOMEIN/OPGAVE	MOB
VAN	Anco Verstraaten	TEAM	ET1
		PORTEFEUILLEHOUDER	Schaddelee
BIJLAGE	Bijlage 1: De Utrechtse Staat van de Verkeersveiligheid 2023 - SWOV		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Iedere verkeersdeelnemer moet veilig kunnen deelnemen aan het verkeer. De recente publicatie van het aantal verkeersdoden door het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) laat zien dat veilig thuiskomen niet vanzelfsprekend is. Het CBS registreerde in de provincie Utrecht (hierna: provincie) 42 verkeersdoden in 2022. Cijfers over het aantal ernstige verkeersgewonden in 2022 zijn nog niet beschikbaar, maar afgelopen jaren laten zien dat het aantal ernstige verkeersgewonden langzaam toeneemt.

De doelstelling in het 'Mobiliteitsprogramma 2019-2023' is duidelijk: "Minder is beter: tussen 2019 en 2028 is er een continue dalende trend zichtbaar in het aantal verkeersdoden en verkeersgewonden in de provincie Utrecht". Via deze brief en bijgevoegd rapport 'De Utrechtse Staat van de verkeersveiligheid 2023 - SWOV' van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV), informeren wij u over de ontwikkeling van het aantal verkeersdoden, het aantal ernstig verkeersgewonden en het aantal aanrijdingen met wild. Op hoofdlijnen blijkt dat het aantal ernstig verkeersgewonden langzaamaan toeneemt. Het aantal verkeersdoden in Utrecht nam af ten opzichte van 2021, maar laat over de langere tijd geen duidelijk afnemende trend zien. In deze brief gaan wij ook in op uw vraag of er inzicht geboden kan worden in de rol van drugs/lachgas bij ongevallen. Dit volgens de toezegging tijdens de Provinciale Statenvergadering van 14 april 2021.

Inleiding:

Op dinsdag 18 april jongstleden publiceerde het CBS het aantal verkeersdoden over 2022. In 2022 kwamen in onze provincie 42 personen om het leven in het verkeer. Dat is een afname van 5 verkeersdoden ten opzichte van 2021. Landelijk steeg het aantal verkeersdoden van 582 in 2021 naar 737 in 2022. Dit is het hoogste aantal verkeersdoden sinds 2008. Ook de SWOV constateert dat de daling van het aantal doden door verkeersongevallen is gestopt. De SWOV verwacht dat zonder beleidsintensivering het aantal ernstig verkeersgewonden zowel landelijk als regionaal verder toeneemt. Eenzelfde ontwikkeling wordt ook voor onze provincie verwacht (zie bijlage 1 'De Utrechtse Staat van de Verkeersveiligheid 2023 - SWOV').

Met deze brief informeren wij u over het verloop van het aantal geregistreerde verkeersdoden en ernstig verkeersgewonden in onze provincie en welke zaken opvallen. Deze brief is verrijkt met inzicht in het aantal wildaanrijdingen over 2022. Bovendien geeft deze brief invulling aan uw vraag uit de [Provinciale Statenvergadering van 14 april 2021](#) of er inzage geboden kan worden in de rol van drugs/lachgas bij verkeersongevallen.

Toelichting:

Voor inzage in de ontwikkeling van het aantal verkeersdoden, ernstig verkeersgewonden en het aantal wildaanrijdingen hanteren wij drie bronnen:

- Cijfers over het aantal verkeersdoden zijn afkomstig van het CBS en de SWOV. Het CBS gebruikt de ongevalregistratie van de politie, doodsoorzaakformulieren en dossiers van arrondissementsparketten voor het aantal verkeersdoden. De SWOV gebruikt de cijfers van het CBS, maar kiest ervoor om de aantallen van de voormalige gemeenten Leerdam en Zederik (hedendaags Vijfheerenlanden) mee te nemen voor *alle jaren* om zo een eerlijke vergelijking tussen tijdperiodes mogelijk te maken. In de cijfers van het CBS zijn de verkeersdoden in de huidige gemeente Vijfheerenlanden alleen aan de provincie toegekend ná de gemeentelijke herindeling in 2019.
- Cijfers over het aantal ernstig verkeersgewonden zijn afkomstig van de SWOV. De SWOV gebruikt de Landelijke Basisregistratie Ziekenhuiszorg (LBZ), gekoppeld aan het Bestand geregistreerde Ongevallen in Nederland (BRON) voor het aantal ernstig verkeersgewonden. De SWOV kijkt naar de tijdperiode van 2014 tot en met 2021. Cijfers over 2022 waren bij het opstellen van het rapport 'De Utrechtse Staat van de Verkeersveiligheid 2023 - SWOV' nog niet beschikbaar.
- Cijfers over het aantal wildaanrijdingen zijn afkomstig van Stichting Valwild. Stichting Valwild is een non-profit organisatie die aanrijdingen met wilde (hoef)dieren registreert in Nederland.

Verkeersdoden

Op basis van cijfers van het CBS blijkt dat:

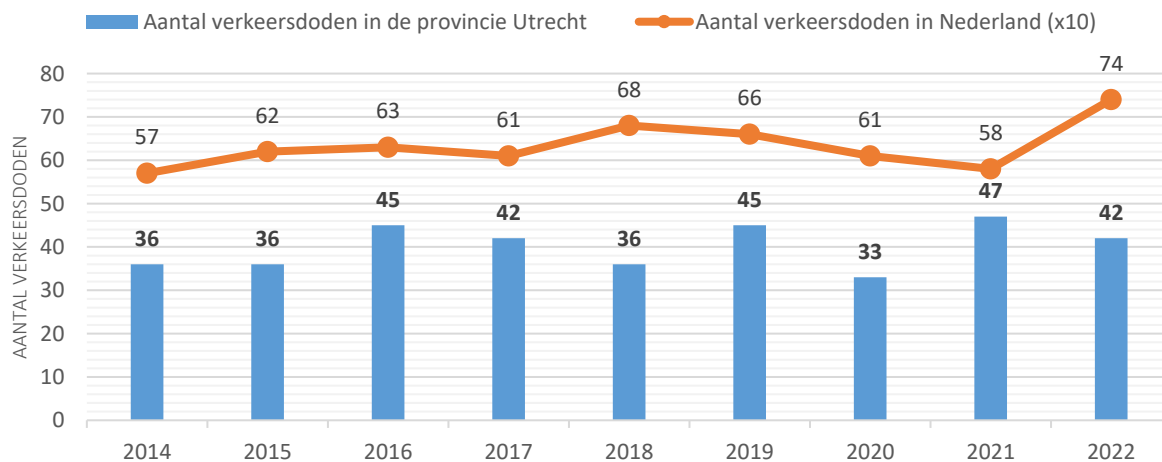
- ten opzichte van 2021 het aantal verkeersdoden in de provincie in 2022 daalde van 47 naar 42;
- landelijk het aantal verkeersdoden toenam van 582 in 2021 naar 737 in 2022, het hoogste aantal sinds 2008;
- het aantal verkeersdoden in de provincie jaarlijks fluctueert en geen dalende trend laat zien;
- er bij de provincie 6 verkeersdoden bekend zijn op wegen die in beheer zijn van de provincie Utrecht. Dit is een gelijk aantal verkeersdoden als in 2021.

Op basis van cijfers van de SWOV geeft figuur 1 het aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht weer voor de periode 2014-2022*. Hieruit blijkt dat:

- op wegen in beheer van gemeenten het aantal verkeersdoden over de periode 2017-2021 toenam ten opzichte van de periode 2012-2016. Het betreft voornamelijk wegen met een snelheidslimiet van 50km/uur binnen de bebouwde kom;
- over een langere periode de fietser met 45% van alle verkeersdoden (2017-2021) de grootste groep verkeersdoden in de provincie vormt. Het aantal verkeersdoden onder fietsers over de periode 2017-2021 stijgt, maar daalde in 2022 ten opzichte van 2021. Er is name een toename zichtbaar onder 80-plussers en bij de enkelvoudige ongevallen (ongevallen zonder tegenpartij);
- de helft van de verkeersdoden uit 60-plussers bestaat. Het aantal verkeersdoden onder 60-plussers neemt bovendien toe. De toename onder ouderen komt overeen met het landelijk beeld;
- de SWOV constateert dat bij gelijkblijvend beleid er landelijk geen daling in het aantal verkeersdoden wordt verwacht. Een duidelijke daling van het aantal verkeersdoden lijkt alleen mogelijk met zeer stevige inzet op bewezen effectieve maatregelen.

*Het aantal verkeersdoden voor 2022 is door ons toegevoegd volgens de onderzoeksmethodiek van de SWOV op basis van cijfers van het CBS.

Figuur 1: Aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht en landelijk (2014 t/m 2022) - bron: SWOV

Aantal verkeersdoden per jaar

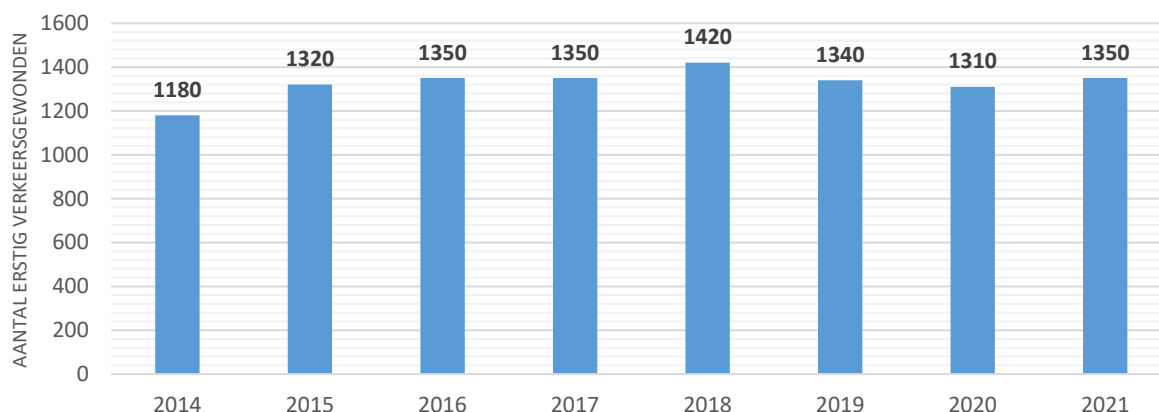
Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nederland	570	621	629	613	678	661	610	582	737
Provincie Utrecht	36	36	45	42	36	45	33	47	42

Ernstige verkeersgewonden

Op basis van cijfers van de SWOV geeft figuur 2 het aantal ernstig verkeersgewonden in de provincie weer voor de periode 2014-2021. De SWOV vergelijkt daarbij de periode 2014-2017 met de periode 2018-2021. Gekeken naar het aantal ernstig verkeersgewonden blijkt dat:

- landelijk het aantal ernstig verkeersgewonden toeneemt. Deze aantallen zullen naar verwachting in de komende jaren blijven stijgen. Ook voor de provincie Utrecht wordt eenzelfde ontwikkeling verwacht, mede door de toename van het aantal inwoners en de vergrijzing;
- er is sprake van een stijging van het aantal ernstig verkeersgewonden in de provincie. Het aantal ernstig verkeersgewonden is in de periode 2018-2021 9% hoger dan in de periode 2014-2017;
- het risico om te overlijden of ernstig gewond te raken in het verkeer (verkeersdoden en ernstig verkeersgewonden per gereisde kilometer ofwel vervoersprestatie) is in de provincie Utrecht lager dan gemiddeld in Nederland;
- fietsers met 70% van het totaal de grootste groep onder het aantal ernstig verkeersgewonden in de provincie vormt. In deze groep is 80% betrokken bij een 'ongeval zonder betrokkenheid van een motorvoertuig';
- het aantal ernstig verkeersgewonden onder kinderen en jongeren tot 18 jaar is afgenomen, terwijl het aantal onder 60-plussers juist is toegenomen. Dit komt overeen met de landelijke ontwikkelingen.

Figuur 2: Aantal ernstig verkeersgewonden in de provincie Utrecht (2014 t/m 2021) - bron: SWOV

Aantal ernstige verkeersgewonden per jaar

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Provincie Utrecht	1180	1320	1350	1350	1420	1340	1310	1350

Wildaanrijdingen in de provincie

Naast het aantal verkeersdoden en ernstig verkeersgewonden bevat deze brief cijfers over het aantal wildaanrijdingen over 2022. Stichting Valwild Utrecht (SVU) registreert in opdracht van de provincie de aanrijdingen met reeën (sinds 2014) en dassen (sinds 2018), voor alle wegen in de provincie. Naar schatting wordt circa 90% van het totaal aantal wildaanrijdingen met deze soorten gemeld en geregistreerd. Aanrijdingen met andere soorten worden sporadisch bij SVU gemeld. Om een completer beeld te verkrijgen, worden gegevens verrijkt met geverifieerde waarnemingen van www.waarneming.nl. Uit de cijfers van het aantal wildaanrijdingen blijkt dat:

- het aantal wildaanrijdingen in 2022 in totaal 458 bedraagt, wat vergelijkbaar is met het aantal van 456 uit 2021;
- in 2022 325 aanrijdingen met een ree zijn geregistreerd, 71% van het totaal aantal geregistreerde wildaanrijdingen. In 2021 werden er 350 aanrijdingen met een ree vastgelegd;
- per jaar circa 10% van de populatie reeën om komt bij aanrijdingen. Dat is in lijn met de landelijke cijfers en vormt geen bedreiging van de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- het aantal aanrijdingen met dassen toenam van 33 in 2021 naar 47 in 2022;
- het aantal wildaanrijdingen op de provinciale wegen afnam van 187 in 2021 naar 163 in 2022.

Rol drugs/lachgas bij ongevallen

Tijdens de Provinciale Statenvergadering van 14 april 2021 vroeg u ons of wij inzicht kunnen bieden in de rol van drugs/lachgas bij het ontstaan van verkeersongevallen. Onderzoek uit 2011 toont aan dat ongeveer 3,4% van de automobilisten in Nederland aan het verkeer deelneemt met drugs en/of geneesmiddelen in zijn lichaam. Hoeveel slachtoffers er door drugsgebruik in het verkeer vallen is onbekend. Actuele aantallen over drugsgebruik in het verkeer zijn niet beschikbaar. Drugsgebruik in het verkeer wordt in Nederland niet gemonitord. Slechts bij verdenking op basis van uiterlijke kenmerken of gedrag wordt een drugstest afgenomen. Voor de politieorganisatie vergt het meewerken aan een onderzoek naar middelengebruik in het verkeer een grote tijdsinvestering. Bovendien zijn bestuurders dankzij social media steeds beter in het ontwijken van controles. Over het gebruik van lachgas zijn uitsluitend landelijke schattingen beschikbaar. In de [Kamerbrief van 15 juni 2022](#) met als onderwerp 'Handhaving op lachgasgebruik in het verkeer' van de Minister van Justitie en Veiligheid staat het volgende: "In 2021 werden ongeveer 5000 verkeersincidenten geregistreerd door de politie waarbij lachgas op enigerlei wijze betrokken was. Het gaat daarbij om incidenten van een parkeerbekeuring tot aan een ongeval, waarbij tevens in de auto of bij de bestuurder of passagier lachgasattributen zijn aangetroffen. Rijden onder invloed van lachgas is moeilijk op te sporen na een ongeval. Het directe effect van lachgas op de mens is namelijk van korte duur en het gebruik ervan is op dit moment niet aantoonbaar in bloed, urine, adem of speeksel bij de bestuurder".

Vervolgprocedure / voortgang:

SWOV verwacht bij een gelijkblijvend beleid dat de dalende trend van het aantal verkeersdoden over de afgelopen decennia stopt, zowel landelijk als in de provincie Utrecht. Het landelijk aantal ernstig verkeersgewonden zal naar verwachting aanzienlijk stijgen naar mogelijk een verdubbeling in 2040. Ook in de provincie Utrecht verwacht de SWOV een stijging van het aantal ernstig verkeersgewonden (afhankelijk van de beleidsintensivering). Stevig inzetten op bewezen effectieve verkeersveiligheidsmaatregelen op het gebied van infrastructuur, gedragsbeïnvloeding én handhaving kan volgens SWOV het toekomstig aantal slachtoffers beperken. De belangrijkste aanbevelingen van SWOV zijn:

- geef prioriteit aan de veiligheid van fietsers;
- zet verder in op een veilige infrastructuur, met name op de gemeentelijke (50km/u) wegen;
- verbeter (de metingen van) risico-indicatoren voor het risicogestuurd werken;
- zet in op handhaving en gedragsbeïnvloeding;
- zet in op bewezen effectieve maatregelen.

De provincie Utrecht ziet in deze aanbevelingen veel aanknopingspunten om het huidige verkeersveiligheidsbeleid voort te zetten. Vanuit het Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid en Fiets blijven wij inzetten op de verkeersveiligheid van de fietser, bijvoorbeeld door het aanleggen van doorfietsroutes en het veiliger inrichten van het bestaand fietsnetwerk. Ook wegen in beheer van gemeenten hebben de aandacht in ons provinciaal verkeersveiligheidsbeleid. Omdat wij geen wegbeheerder zijn van deze wegen richt het beleid zich op het aanbieden van inhoudelijke en financiële ondersteuning. Zo hebben alle gemeenten toegang tot de verkeersveiligheidsmeter waarin alle wegen in beheer van gemeenten, waterschap en provincie een verkeersveiligheidsscore hebben. Ook delen wij het rapport 'De Utrechtse Staat van de Verkeersveiligheid 2023 – SWOV' met alle Utrechtse wegbeheerders.

Hieraan verbinden wij direct een regionale bijeenkomst waarin we gezamenlijk nadenken over de aanknopingspunten die het rapport biedt om het aantal verkeersslachtoffers in de provincie terug te dringen. Om gemeenten financieel te ondersteunen bij het treffen van verkeersveiligheidsverbeteringen op hun wegen, hebben wij €10 miljoen subsidie beschikbaar over de periode 2019-2023. Daarvan is inmiddels circa de helft beschikbaar.

Eind 2021 is met de ondertekening van de '[Intentieverklaring Verkeersveiligheid](#)' door alle Utrechtse wegbeheerders, politie en Openbaar Ministerie een belangrijke stap gezet in het risicogestuurd werken. Met het ondertekenen spraken de partijen af om intensiever samen te werken aan fietsveiligheid, gedragsbeïnvloeding en verkeershandhaving. Dat doen we via de door de SWOV aanbevolen risicogestuurde-methodiek en met de inzet op de bewezen effectieve maatregelen. Zo vroegen de Utrechtse wegbeheerders afgelopen zomer cofinanciering aan bij het Rijk voor het realiseren van 'no-regret' maatregelen. Met een investering van 6,5 miljoen euro zetten de wegbeheerders in op bredere fietspaden, betere oversteeklocaties en veiligere wegen binnen de bebouwde kom. Ook zetten wij actief in op verkeershandhaving. Periodiek overlegt de provincie met de politie en het Openbaar Ministerie over verkeersveiligheidsproblemen op onze wegen waarvoor verkeershandhaving een werkzaam middel kan zijn. Ook in regionaal verband staat verkeershandhaving periodiek op de agenda. Dit om ook op gemeentelijke wegen en wegen in beheer van het waterschap met gerichte handhaving de verkeersveiligheid te verbeteren.

Voor effectief verkeersveiligheidsbeleid blijft gedetailleerde informatie over verkeersongevallen essentieel. Daarom hebben wij het voornemen om elke twee jaar een 'SWOV - Staat van de verkeersveiligheid' met u te delen. Bovendien verwachten wij in de toekomst ook via de vernieuwde samenwerking met de regionale ambulancedienst (RAVU) en de Spoedeisende Hulpafdelingen in de provincie meer inzage te krijgen in (risico)doelgroepen en in de toedracht van ongevallen. Halverwege 2023 komen de eerste ongevalgegevens vanuit de regionale ambulancedienst (RAVU) en Spoedeisende Hulpafdelingen beschikbaar. Deze informatie is in eerste instantie bedoeld voor wegbeheerders maar nieuwe inzichten verwerken we ook in onze verkeersveiligheidsrapportages richting u en onze regionale partners.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen